

Hovedpunkter 1999-2004

Det er til overmål klart fra den store mengden informasjon som ligger i *Landmine Monitor Report 2004*, at Landminekonvensjonen og landminekampanjen generelt gjør enorme framskritt i arbeidet for å utrydde antipersonellminer (APM) og for å redde liv og lemmer i hver eneste region i verden. Når det er sagt, så gjenstår det enorme utfordringer for å universalisere konvensjonen slik at den blir allmenngyldig, styrke totalforbudet av antipersonellminer, rydde miner fra bakken, destruere lagrede antipersonellminer, og å yte assistanse til overlevende mineofre.

ICBL mener at den eneste reelle målestokken på landminekonvensjonens suksess vil være den konkrete innvirkningen den har på AP-mineproblemet globalt. På samme måte som de fem tidligere årsrapportene, er *Landmine Monitor Report 2004*, en målestokk på denne innvirkningen. Rapporteringsperioden for *Landmine Monitor Report 2004* er mai 2003 til mai 2004. Redaktørene har også, når det har vært mulig, lagt til viktig informasjon som kom inn i perioden juni til september 2004. I tillegg til dette er det lagt spesielt vekt på at denne utgaven følger i perioden etter 1999, da Landminekonvensjonen trådte i kraft.

Hovedpunkter de siste 5 år:

- 152 land er tilsluttet totalforbudet mot antipersonellminer.
- 62 millioner lagrede antipersonellminer er destruert, hvorav 37.3 millioner av konvensjonens statsparter.
- Mer enn 1.100 kvadratkilometer landområde er ryddet siden 1999, noe som inkluderer destruering av over 4 millioner APM, nesten 1 million antitankminer og flere millioner udetonerte eksplosiver (UXO).
- Donorer ga mer enn 1.35 billioner dollar i assistanse til minerelaterte aktiviteter i perioden 1999-2003, og omtrent 2.1 billioner dollar siden 1992.
- Omtrent 22.9 millioner mennesker fikk opplæring igjennom minerisikoprogrammer mellom 1999 og 2003.
- Fra 1999 til september 2004 har *Landmine Monitor* registrert mer enn 42, 500 nye tilfeller av mine- og blindgjengerskadde, fra ulykker i mer enn 75 land. I tillegg til dette er det mange tilfeller som ikke blir rapportert og det fulle og hele tallet på skadde er helt sikkert mye høyere, mest sannsynlig mellom 15,000 og 20, 000 i året.
- De eneste styresmakter som har fortsatt å bruke miner i perioden 1999 til 2004 er Russland og Myanmar (Burma).
- Det har ikke funnet sted noen offentlig lovlig handel med APM.

Utbredt internasjonal avvising av antipersonellminer

Det er til sammen 143 land som er tilsluttet Landminekonvensjonen som statsparter, og ni til har signert, men ikke ratifisert avtalen, noe som utgjør to

tredjedeler av nasjonene i verden. Siden den siste *Landmine Monitor* rapporten, har til sammen ni land til sluttet seg til avtalen, inkludert Burundi og Sudan, som begge er minerammede land, og Hviterusland, Hellas, Serbia, Montenegro og Tyrkia, som til sammen har over 10 millioner lagrede APM å destruere. Et stort antall andre styresmakter har tatt store steg mot å slutte seg til avtalen og er klare til å ratifisere eller gå med på avtalen. Disse inkluderer, Brunei, Latvia, Polen og Vanuatu.

Utfordringer i forhold universalisering

Det er foruroligende at bare to nasjoner sluttet seg til Landminekonvensjonen fra november 2003 til september 2004, på tross av stor innsats og press fra styresmakter og et stort antall NGO, for universalisere avtalen i tiden før toppmøtet i Nairobi. Hele 42 land, med et samlet lager på rundt 180-185 millioner APM, står fremdeles utenfor Landminekonvensjonen. Disse inkluderer tre av de fem permanente medlemmene av FNs sikkerhetsråd (Kina, Russland og USA), mesteparten av Midtøsten, de fleste av de tidligere Sovjet republikkene, og mange stater i Asia. I februar 2004, gikk USA bort fra en målsetting de hadde hatt lenge, å omsider eliminere alle antipersonellminer. Finland erklærte i september 2004 at de ikke ville slutte seg til Landminekonvensjonen før 2012, seks år senere enn de tidligere har hatt som mål.

Færre styresmakter bruker antipersonellminer

Reduksjonen i bruken av antipersonellminer rundt om i hele verden siden midten av nittitallet er uten tvil det største Landminekonvensjonen og den generelle bevegelsen for å utrydde landminer har oppnådd. *Landmine Monitor* har bekreftet at 16 styresmakter har brukt landminer en eller annen gang siden 1999, og det er slående bevis for bruk blandt 5 til. Hvis man ser på trenden, så oppga *Landmine Monitor Report 1999*, bekreftet eller sannsynlig bruk av APM hos 15 styresmakter i 1999/98, mens *Landmine Monitor Report 2004* oppgir at fire styresmakter har brukt antipersonellminer i 2003/2004.

Bruk av antipersonellminer blant ikke statlige aktører som har sluttet seg til Landminekonvensjonen

De eneste land styresmakter som kontinuerlig har brukt landminer i perioden 1999- 2004 er Russland og Myanmar (Burma). I tillegg har, Eritrea, India, Irak, Israel, Kirgisistan, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Usbekistan og Jugoslavia innrømmet å ha benyttet APM i denne perioden. *Landmine Monitor* har også funnet ut at Georgia har lagt ut APM flere ganger, men dette benekter regjeringen. To av disse landene har i ettertid sluttet seg til Landminekonvensjonen som statsparter, Eritrea i februar 2002 og Serbia og Montenegro (tidligere Jugoslavia) i mars 2004.

APM bruk av Landminekonvensjonens statsparter og land som har signert avtalen.

Landmine Monitor har ikke funnet endelige bevis på APM bruk blant statspartene, men det var alvorlige og troverdige anklager mot Uganda i 2000. Angola, Ecuador, Etiopia og Venezuela har innrømmet bruk av APM etter å ha signert avtalen, men før de ble statsparter. Det har vært alvorlige anklager mot tre andre som hadde signert avtalen, Burundi, Rwanda og Sudan – alle er statsparter nå.

Bruk av APM av ikke statlige aktører.

Landmine Monitor oppgir at mer enn 70 væpnede ikke-statlige styrker (NSA) har brukt APM siden 1999. Ikke- statlige styrker har brukt APM regelmessig i Burma, Burundi, Tsjetsjenia, Colombia, D.R. Kongo, India, Nepal, Filippinene, Somalia, Sudan og Uganda. Utbredt bruk av opprørsstyrkene i Sri Lanka og Angola stoppet når de henholdsvis inngikk en våpenhvile og en fredsavtale. Opprørsstyrker og andre ikke-statlige aktører brukte APM i i hvert fall 16 land i 2003 og 2004. I denne årsrapporten er ikke-statlige aktørers bruk for første gang registrert i Bolivia, Bhutan, Irak og Peru.

Mindre produksjon

Av de mer enn 50 stater som har vært kjent for produksjon av APM, har 36 stater formelt tatt avstand til, og stoppet, produksjonen. Dette inkluderer land som ikke er del av Landminekonvensjonen, Finland, Israel og Polen. Siden rapporteringen startet i 1999 har *Landmine Monitor* eliminert Tyrkia og Serbia og Montenegro fra sin liste over produsenter. Egypt har uoffisielt erklært at de stanset produksjonen i 1988. USA har ikke produsert miner siden 2000. En offentlig kunngjøring fra Kina stadfestet i september 2003 at det ikke finnes noen produksjon i landet. Produksjon av noe spesielle typer APM i Russland skal visstnok ha opphørt.

Fortsatt produksjon

Landmine Monitor opplyser at 15 land produserer APM. Nepal ble lagt til denne listen i 2003, noe som var det første tillegget av produsenter siden rapporteringen startet i 1999. I noen tilfeller er det uklart om noen produksjonslinjer fremdeles var aktive mellom 1999

og 2004. En Irakisk diplomat hevdet at produksjonen har fortsatt i de senere år, inkludert i tiden som førte fram til invasjonen i 2003, men at alt utstyr ble ødelagt i krigen. India og Pakistan er aktive i produksjonen av APM, inkludert nye minesystemer for fjernutplassering. Offentlige tjenestemenn i Singapore og Vietnam innrømmer fortsatt produksjon av APM. Burma, Cuba og Nord Korea har siden 1999 verken bekreftet eller avkreftet offentlig at produksjon finner sted.

Et de facto globalt forbud mot handel med antipersonellminer

Et *de facto* globalt forbud mot overføring eller eksport av antipersonellminer har vært virksam siden 1996. Handelen med antipersonellminer har minket til et svært lavt nivå ulovlig og ubekreftet handel. Et betydelig antall stater har lovbestemt eller utvidet sine eksportforbud og moratoria inkludert Kina, India; Israel, Kasakhstan, Pakistan, Polen, Russland, Singapore, Sør Korea, og USA. I tillegg til dette har representanter for Cuba, Egypt og Vietnam hevdet at de ikke eksporterer antipersonellminer, selv om ikke et formelt unilateralt forbud er iverksatt.

Millioner av lagrede antipersonellminer er destruert

På samme tid som Landminekonvensjonen ble forhandlet fram og trådte i kraft, hadde det samlede antallet på 131 stater mer enn 260 millioner lagrede antipersonellminer. I denne perioden rapporterer *Landmine Monitor* at omtrent fire millioner lagrede APM er destruert, noe som bringer tallet på destruerte antipersonellminer i de senere år opp i 62 millioner. Av statspartene er det 65 som har fullført destrueringen av sine lagre, og i fellesskap har de destruert mer enn 37.3 millioner miner. Italia destruerte flest miner (7.1 millioner), så kommer Turkmenistan (6.6 millioner). Albania, Frankrike, Tyskland, Japan, Romania, Sverige, Sveits, og Storbritannia har destruert mer enn en million antipersonellminer hver.

Millioner lagrede miner i land som ikke er tilsluttet konvensjonen

Det største antallet antipersonellminer, mellom 180 og 185 millioner, er lagret i land som ikke er tilsluttet Landminekonvensjonen. Flesteparten av disse lagrede minene tilhører kun tre land, Kina (estimert antall på 110 millioner), Russland (estimert antall på 50 millioner) og USA (estimert antall på 10.4 millioner). Andre land med store lagre inkluderer Pakistan (

estimert antall på 6 millioner), India (estimert antall på 4-5 millioner) og Sør Korea (2 millioner). Land som ikke er tilsluttet konvensjonen, og som man tror har store lagre er; Burma, Egypt, Finland, Iran, Irak, Israel, Nord Korea, Syria, og Vietnam.

Svikt i kravet om åpenhets-rapportering

Selv om prosenten er høy blant avtaleparter som har etterfulgt kravet i artikkel 7 i Landminekonvensjonen om åpenhetsrapportering, den er hele 91 prosent, er det 12 statsparter som er seint med sin såkalte *transparency measuring report*; Burundi, Kapp Verde, Den Sentralafrikanske Republikk, Ekvatorial Guinea, Guyana, Liberia, St. Lucia, St. Vincent og Grenadinene, Sao Tome og Principe, Serbia og Montenegro, Sudan og Tyrkia.

Ekvatorial Guinea (skulle vært levert 28. August 1999), St. Lucia (29 Mars 2000) og Liberia, (28 November 2000) har vært svært lite etterkommende i å følge konvensjonens krav om åpenhetsrapportering. Alle tre har overskridet sine tidsfrister for å destruere lagrede APM som de måtte ha, men har ikke informert statspartene om at de har etterfulgt denne hovedforpliktelsen.

Svikt i forståelsen av hva forpliktelsene til konvensjonen betyr.

Siden Landminekonvensjonen trådte i kraft har ICBL stadig stilt spørsmål om hvordan statsparter fortolker og implementerer noen aspekter av artiklene 1,2, og 3. ICBL har spesielt uttrykt bekymring angående spørsmål om felles militære operasjoner sammen med land som ikke er statsparter, forbudet om å "assistere", lagring i utlandet og transport av APM, miner med en svært sensitiv utløsermekanisme eller miner som fungerer som minefeller, og tillatt antall miner beholdt for trenings- og utviklingsformål. ICBL har pekt på at noen statsparter har fraveket fra den rådende fortolkningen av lovgivningen eller praksis i disse spørsmålene.

Økte donasjoner til minerelaterte aktiviteter

Landmine Monitor oppgir at omtrent 2.07 billioner dollar er kommet inn som assistanse fra donorer fra 1992 til 2003. I denne tolvårsperioden er 65 % (1.35 billioner dollar) ytet i løpet av de siste fem årene (1999-2003), etter at Landminekonvensjonen trådte i kraft. *Landmine Monitor* oppgir at 339 millioner dollar er gitt som assistanse av mer enn 24 donorer. Dette er en økning på 25 millioner dollar, eller 8 % fra 2002, og en økning på 102 millioner dollar, eller 43% fra 2001. Donorer som økte sin assistanse er EU-kommisjonen og USA, Canada og Sverige.

Nedgang i assistanse til minerelaterte aktiviteter fra store donorer

I 2003, var det betydelig reduksjon i assistansen fra mange av de viktigste donorene, inkludert Japan, Østerrike, Frankrike og Nederland.

En økning i mottatt assistanse

De som mottok mest assistanse til minerelaterte aktiviteter i denne femårsperioden (1999-2003) var Afghanistan (200 millioner dollar), Irak (149 millioner dollar), Kambodsja (114 millioner dollar), Kosovo (89 millioner dollar), Angola (84 millioner dollar), Bosnia og Hercegovina (82 millioner dollar) and Mosambik (73 millioner dollar). I 2003 fortsatte assistansen til minerelatert arbeid i Afghanistan å stige, og nådde 75 millioner dollar, totalt 141 millioner dollar i løper av en to års periode. Midler strømmet også inn til Irak etter invasjonen og Saddam Husseins fall, og i 2003 ble det ytet 55 millioner dollar i assistanse. Både Sri Lanka og Sudan er i ferd med å bli vesentlige mottakere.

Behov for mer assistanse

Et uvanlig stort antall minerammede land opplevde en nedgang i assistanse til minerelatert arbeid i 2003. I 2003 opplevde Vietnam og Kambodsja den kraftigste reduksjonen i assistanse, mens Bosnia og Hercegovina, Eritrea, Somalia, Laos og Etiopia også registrerte en nedgang.

Ressurser til mineofre har gått ned siden 1999, på tross av at antallet overlevende mineofre med behov for assistanse har fortsatt å øke hvert år.

Utvidede mineryddingsprogrammer

En eller annen form for minerydding ble rapportert å ha funnet sted i til sammen 65 land og syv områder, i løpet av 2003 og 2004, som inkluderer minerydding basert på humanitære formål i 36 land. I denne rapporteringsperioden, ble minerydding basert på humanitære formål startet opp for første gang i Armenia (Mai 2003), Chile (September 2003), Senegal (sent i 2003) og Tadsjikistan (Juni 2004). Det totale landarealet som ble ryddet i 2003 var mer enn 149 millioner kvadratmeter, og 1 74 167 antipersonellminer, 9 330 antitankminer og 2.6 millioner blindgjengere ble destruert.

Flere statsparter har erklært å ha innfridd sine mineryddingsforpliktelser

Siden publikasjonen av *Landmine Monitor report 1999* er det flere land som har fullført sitt mineryddingsprogram, Bulgaria (Oktober 1999), Moldova (August 2000), Costa Rica (Desember 2002)

Den Tsjekiske Republikk (April 2003), Djibouti (Januar 2004) og ganske nylig, Honduras (Juni 2004).

I Juni 2004 erklærte Namibia at selv om det fortsatt var et problem i grenseområdet til Angola, så kunne landet nå oppfattes som minesikkert.

Fortsatt for mange minerammede land og ikke nok tiltak

Landminer og blindgjengere som ikke er ryddet rammer mennesker i til sammen 83 land. I 2003 og 2004 ble det ikke registrert mineryddingsaktiviteter i 20 av disse landene, inkludert; Algerie, Bangladesh, Burundi, DR Kongo, Cuba, Danmark, Frankrike (Djibouti) Liberia, Malawi, Marokko, Niger, Nord Korea, Oman, Sierra Leone, Somalia, Swaziland, Syria, Tunisia, Usbekistan og Venezuela. I 2003 og 2004 ble det ikke registrert minebevissthetsprogrammer i 23 land, og av disse er 13 statsparter.

Færre nye mineofre i noen land

Antallet rapporterte nye mineofre har gått ned i 2003 i forhold til 2002 i de fleste minerammede land. I noen land er det registrert en markant nedgang; Afghanistan, Bosnia og Hercegovina, Kambodsja, Libanon, Senegal og Sri Lanka. Allikevel, det er sivile ofre som står for de fleste nye mineskadde, 86% av rapporterte mineskadde i 2004 ble oppgitt å være sivile.

Flere mineofre med behov for assistanse

I 2003 registrerte *Landmine Monitor* over 8 065 nye mineskadde i 65 land, 23% av disse var barn. I forhold til forrige års *Landmine Monitor Report* var det fire nye land som rapporterte om skadde fra landmineulykker; Armenia, Bolivia, Kypros, og Liberia. *Landmine Monitor* har konstatert at det finnes mer enn 230 000 overlevende fra mineulykker i 97 land og ni områder, noen av disse stammer fra slutten av 2dre verdenskrig, men de aller fleste av de overlevende er fra midten på 70 tallet fram til i dag. Gitt det høye tallet på uregistrerte mineofre, er det rimelig å anta at det finnes mellom 300 000 og 400 000 overlevende fra mineulykker i verden i dag.